

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG
AKERSHUS
Postboks 325
1502 MOSS

Deres ref.: 2024/39191
Vår ref.: 24/43539-2
Saksbehandler: Ann-Kristin Wassvik
Dato: 24.06.2025

Lovfortolkning - Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 andre ledd jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b - Rett til praktisk bistand til å utføre foreldreoppgaver

Helsedirektoratet viser til Statsforvalters brev av 12.10.2024, med spørsmål om retten til praktisk bistand etter pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl.) § 2-1 andre ledd, jf. helse- og omsorgstjenesteloven (hol.) § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b, også omfatter praktisk bistand til utførelse av foreldreoppgaver. Vi beklager lang saksbehandlingstid.

I brevet skriver Statsforvalter at det er ulike syn og ulik praksis i statsforvalterembetene når det gjelder dette spørsmålet, og at det derfor er enighet om å be Helsedirektoratet om en avklaring av rettstilstanden på området. Statsforvalteren viser i brevet til ulike rettskilder, og stiller følgende konkrete spørsmål:

- Omfatter retten til praktisk bistand mv. etter pbrl. § 2-1 andre ledd også bistand til utførelse av foreldreoppgaver, der foreldrene f.eks. har funksjonsnedsettelse?
- Hvis ja; omfatter retten da alle former for bistand til utførelse av foreldreoppgaver, f.eks. veiledning? Hvordan trekkes i så fall grensen mot barnevernets ansvarsområde?

Det søkes også veiledning når det gjelder hvilket omfang av bistand som skal utmåles, og veiledning når det gjelder tolkning av reglene om egenandel i forskrift om egenandel for kommunale- helse og omsorgstjenester § 8 for disse tilfellene.

Helsedirektoratets vurdering

Det følger av pbrl. § 2-1 andre ledd at "pasient- og bruker har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester i kommunen". Av Prop. 91 L (2010-2011) s. 514, fremgår det som merknad til daværende pasientrettighetslov § 2-1 a andre ledd som tilsvarer nåværende pbrl. § 2-1 andre ledd at:

"Dette innebærer at også foreldre og deres mindreårige barn vil kunne ha rettigheter etter bestemmelsen, hvis omsorgen for barnet overgår foreldrenes omsorgsevne. Dette kan skyldes forhold hos (...) foreldrenes egen helse eller funksjonshemming."

Foreldre som har utfordringer med helse eller en funksjonshemning vil derfor kunne ha rett til praktisk bistand etter pbrl. § 2-1 andre ledd jf. hol § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b, slik at de kan ivareta foreldreoppgaver for barn.

Helsedirektoratet kan ikke gi konkrete retningslinjer for utmåling av omfang til praktisk bistand i disse tilfellene. Vurderingen må basere seg på den konkrete families situasjon og hvilken bistand det er behov for som følge av forelderens funksjonsnedsettelse. Hvis det er snakk om en varig funksjonsnedsettelse må det kunne forventes at ev. andre med omsorgsansvar for barnet eller barna – typisk en funksjonsfrisk forelder – innretter seg etter situasjonen i rimelig utstrekning. Det må imidlertid tas hensyn til at dette kan ta noe tid.

Bistanden må gis i et omfang som gjør at gapet mellom forelderens kapasitet og barnets eller barnas behov blir dekket på forsvarlig måte. Det kan være hensiktsmessig å organisere bistanden gjennom BPA, grunnet den fleksibiliteten som dette gir. Før øvrig vises det til [Veileder for saksbehandling av tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven](#) kapittel 3.1.2.

Det kan kreves egenandel for praktisk bistand for å utføre foreldreoppgaver, jf. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester §§ 8-10.

Statsforvalter spør også om grensen mellom helse- og omsorgstjenestens og barneverntjenestens ansvar. Rent praktisk bistand til den fysiske gjennomføringen av foreldreoppgaver vil være helse- og omsorgstjenestens ansvar. Hvis foreldrene trenger faglig veiledning om utøvelsen av foreldrerollen, eller andre hjelpetiltak med sikte på å styrke foreldrenes omsorgsevne, trer barnevernets ansvar inn hvis vilkårene for barnevernstiltak er oppfylt. Det samme gjelder bistandsbehov som knytter seg til atferdsvansker hos barnet. Helse- og omsorgstjenesten og barneverntjenesten har plikt til å samarbeide hvis dette er nødvendig for å sikre et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, og slik at begge kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift, jf. hol. § 3-4 og barnevernsloven § 15-8.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Ann-Kristin Wassvik
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
STATENS HELSETILSYN; Landets statsforvaltere